

Neesam gatavi vētras pārbaudījumiem

Vētra nodarīja postījumus gan īpašumiem, gan infrastruktūrai.

Publicitātes foto

Viktorija Nečajeva, Egita Terēze Jonāne

22. augusta vētra, kas atstāja bez elektrības daudzus Latgales iedzīvotājus (dažus līdz pat šodienai, kad iznāca “Vietējās Latgales Avīzes” jaunais numurs), mudina uzdot jautājumus amatpersonām ministrijās un vietvarās, vai tiešām kopš 2022. gada, kad tiek investēti lieli naudas līdzekļi drošībā, tik ilgi varam dzīvot bez elektroenerģijas un sakariem, un vai drošība var būt tikai žogs, nevis arī darbinieku kapacitāte un ģeneratori, piemēram, “Sadales tīklam” un pašvaldībām?

Uzņēmēja viedoklis

Diemžēl valsts kapitālsabiedrību vadītāji nesaprot, ka govs pienu dod katru dienu

AS «Preiļu siers» valdes priekšsēdētājs Jāzeps Šņepsts: «Uzņēmuma darbību elektroenerģijas neesamība no 22. augusta vēla vakara līdz 24. augusta vakaram ir ietekmējusi vistiešākajā veidā, jo esam Preiļu novadā lielākais elektroenerģijas patērētājs.

Diemžēl mūsu valsts kapitālsabiedrību menedžments ir ārpus jebkādas kritikas, jo vismaz es, ja ne lielākā daļa, atceros 2012. gada rudenī, kad tika gāzti koki uz zemsprieguma elektrolīnijām, un arī tad rūpnīca kādu laiku bija bez elektroenerģijas. Tas gan nebija tik ilgi, un tas nebija vasaras periodā, līdz ar to mūsu situācija bija vienkārša. Ja mēs atceramies tā laika televīzijas sižetus, tad AS «Sadales tīkls» teica, ka vienā gadā elektrības kabeļus nevar ierakt zemē, lai turpmāk tos neietekmētu vētras vai sniega radīti bojājumi, bet pakāpeniski turpmāk tas tiks darīts, tomēr laika gaitā šis solījums tika piemirsts...

Diemžēl jāatzīst, ka valsts kapitālsabiedrību vadībā bieži vien ir partiju ielikteni, kas saņem fantastiskas algas, bet no biznesa neko nesaprot. Situācija ar elektrības pārvadumu Preiļu novadā parādīja, ka AS «Sadales tīkls» novadā ir viena avārijas brigāde. Ko šī brigāde var izdarīt, ja ir tik apjomīgi elektrotīklu bojājumi, vēl jo vairāk brīvdienās? Manuprāt, reālie bojājumu novēršanas darbi sākas vien pirmdien.

Man kā patērētājam ir noslēgts līgums gan ar elektroenerģijas tirgotāju, gan sadales sistēmas pakalpojumu nodrošinātāju (AS «Sadales tīkls»), un es arī sagaidu, ka pakalpojums man tiks nodrošināts. Tāpat jāatzīst, ka «Sadales tīkls» nemācās no savām kļūdām, neņem vērā iepriekšējo gadu pieredzi un turpina šo bardaku.

Arī Krīzes vadības centra vadītājs pārmet sabiedrībai, ka, redz, mājāsaimniecības nebija gatavas vētrai, vajadzēja sapirkt ģeneratorus, bet, piedodiet, AS «Sadales tīkls» aptuveni 99 % Latvijas teritorijas nodrošina elektrotīkla uzturēšanu un attīstību. Ja reiz tas nevar nodrošināt šo pakalpojumu, tad arī lai pērk ģeneratorus, un nodod tos tiem, kam tādu nav. Tagad sanāk, ka sāpe no slimās galvas tiek pārliekta uz veselā galvu. Kamēr valstiskā līmenī netiks sakārtots jautājums par elektroenerģijas sadales un pārvades nodrošināšanu, tikmēr mums šāda veida problēmas turpināsies.

AS «Preiļu siers» vadītāja krēslā esmu jau vairāk nekā 30 gadus, bet kopš 2006. gada, kad uzņēmumā sāka darboties otra siera ražošanas līnija, šīs bija vienīgās divas dienas, kad rūpnīca nestrādāja, tikai pieņēma pienu, un arī to varēja, jo pieslēdzām papildus divus ģeneratorus. Diemžēl valsts kapitālsabiedrību vadītāji nesaprot, ka govs pienu dod katru dienu un katru dienu tas piens kaut kur ir jāliek.

Aicinājums rūpnīcas darbības nodrošināšanā izmantot ģeneratorus neiztur nekādu kritiku, jo, lai palaistu abas siera ražošanas līnijas, vajag tuvu 2000 kW jaudu un naftas bāzi tikai ģeneratoru uzpildei vien. Jāatzīst, ka šajos jautājumos no valsts kapitālsabiedrību puses mēs saskaramies ar totālu analfabētismu biznesā. Rodas sajūta, ka vajag tikai to, lai AS «Preiļu siers» katru gadu valsts budžetā samaksātu tuvu pieciem miljoniem eiro tiešajos nodokļos, un tas arī viss.

No šīs situācijas katrs varam mācīties ļoti vienkāršu lietu – rudenī tuvojas Saeimas vēlēšanas, un reizi četros gados katram, pirms balsot par saukļiem un tukšiem solījumiem, vajag padomāt – kāpēc esam šobrīd šādā situācijā

un kurš šo situāciju rada, kāpēc valstī viss ir pārvērsts koruptīvās saitēs un kāpēc lielākie naudas «kāseji» ir valsts kapitālsabiedrības. Teikšu godīgi, man ir apnīcis cīnīties ar valsti. Ar valsti, kas absolūti nav gatava ne tikai krīzes situācijām, bet mērķtiecīgi caur savām kapitālsabiedrībām grauj Latvijas uzņēmumus.»

Visvairāk pietrūka informācijas par notiekošo

SIA «Zolva» vadītāja Diāna Kukore pastāstīja: «Svētdienas rītā pieņēmu lēmumu atvērt veikalu Turgus laukumā, Preiļos, kas ļāva cilvēkiem iegādāties maizi, piena produktus, svecas, ātri pagatavojamās nūdeles, kā arī tika nopirkta vesela palete ar ūdeni. Izpirtās preces papildinājām, vedot tās no mūsu citiem veikaliem un noliktavās. Piedāvājām arī karstu zupu – tika apēsti 50 litri. Veikalu apmeklēja ļoti daudz pircēju – ap 4000. Paldies katram, kurš teica pateicības vārdus, kurš novērtēja mūsu iniciatīvu. Lielāko daļu saldētās produkcijas izdevās izglābt, neizturēja saldējumu un pusfabrikātu produkcija, kā arī svaigā gaļa, zivis. Šajā situācijā visvairāk pietrūka informācijas par notiekošo, nebija izstrādāts rīcības plāns, kas neļāva sekmīgi funkcionēt krīzes situācijā.»

Sabiedriskās iniciatīvas

Lielās Talkas rīkotāji vieni no pirmajiem puda aicinājumu sociālajos tīklos un preseī apzināt tos cilvēkus, kuri cietuši vētrā, un iet viņiem palīgā.

Tāpat sociālajos tīklos tika publicētas pateicības cilvēkiem, kuri, neviena neaicināti, atbrīvoja ceļus no sakrikušajiem kokiem.

Ko darīt, ja nav radio, TV un interneta? Vārkavas pagasta pārvaldes vadītāja Skaidrīte Medne izmantoja informatīvos standus pagastos. Proti, viņa tur izvietoja ar pašas roku rakstītus paziņojumus par elektrību un ūdeni, norādīja arī savu tālruna numuru saziņai.

Strādā kā «partizāni»

Arī «Vietējā Latgales Avīze» ziņoja **Preiļu novada pašvaldības pārstāvjiem**, ka laukos daudziem nav interneta un radio, jo nav elektrības, un ka arī viņiem ir svarīga aktuālā informācija. No pirmdienas pašvaldība veica apziņošanu arī ar skaļruni, tāpat uz pagastiem devās policijas ekipāžas, lai informētu iedzīvotājus par aktuālo un iespējamo atbalstu.

Kāda kundzīte autobusā sarunā ar novadnieci teica – nekur nekas nebija ziņots, kad būs elektrība, ko darīt ar produktiem, kas sakrāti no vasaras saldētavā, varbūt varētu atdot pansionātiem. Pašvaldība strādā kā «partizāni», atzina sirmgalve. Cita pasažiere ierosināja, lai vismaz pagastu bibliotēkas strādātu pirmdienā, – bibliotekāri ir informēti cilvēki, viņi gan varētu palīdzēt iedzīvotājiem ar informāciju.

Laikraksts novēroja arī to, ka pašvaldība sociālajos tīklos informē, piemēram, par mobilo telefonu uzlādes vietām pagastos, taču pagastu pārvaldniekiem par to ir pirmā dzirdēšana. Tātad nenotiek komunikācija pašvaldības līmenī. Tāds vērojums ir Diānai no Bašķiem. Viņa dalījās ar video pie ūdens torņa pagastā, kur, kā izziņoja pašvaldība, bija jābūt uzlādes punktam, bet video redzams, ka šādas iespējas tur nav. Bieži vien arī komunikācija ar atbildīgajiem dienestiem liek brīnīties. Diāna pastāstīja laikrakstam otrdien, 25. augustā: «Rušonas pagasta Bašķu ciemā jau no pusdienlaika atkal nav elektrības. Saņēmu īsziņu no SIA «Sadales tīkls», ka elektrības padeve ir atslēgta laika apstākļu dēļ, lai arī ārā spīd saule.»

Valsts amatpersonas pārliet atbildību uz iedzīvotājiem

Krīzes vadības centra vadītājs Arvis Zīle pirmdien, 24. augustā, preses konferencē, tāpat intervijās medijos šo vētru nodēvēja par kārtējo mācību stundu, bet vai, viņa paša vārdiem runājot, mēs spējam reaģēt ātri? Ja vēl trešdien daudzviet Latgalē nebija elektrības, vai to varam saukt par spēju reaģēt ātri? Viņš teica, ka runājam daudz par 72 h somu, bet iedzīvotāji nebija padomājuši ne par pārtiku, ne par ūdeni, un ka mājāsaimniecībām jāpadomā par ģeneratoriem. Tikmēr iedzīvotāji sarunās ar žurnālistiem retoriski jautā – vai amatpersonas zina, cik ģeneratori maksā? Tāpat cilvēki sašutuši, ka valsts struktūru pārstāvji uzvēla komersantiem atbildību par mobilo sakaru un degvielas uzpildes staciju darbības pārtraukšanu krīzes apstākļos. Tajā pašā laikā netiek komentēts ģeneratoru trūkums gan pašvaldībās (Preiļu novada pašvaldība aizņēmas ģeneratorus no Zemes-sardzes un citas pašvaldības), gan pašam «Sadales tīklam».

Pašvaldības viedoklis

Uz raksta tapšanas brīdi (26. augusta rīt) bez elektrības Preiļu novadā bija 507 mājāsaimniecības, galvenokārt Jaunaglonā, Sīlukalnā, Opolo ciemā, Grozu Bernānos, Galēnos, Zeimuļos, Priževaitos, Indānos, Lomos, Bikovā, Arhipovā, Kotļerovā, tāpat Pelēču pagastā u. c. Pagastu pārvaldnieki aicina iedzīvotājus informēt par vajadzībām (mobīlie sakari darbojas), un viņi meklēs risinājumu, teica Preiļu novada pašvaldības vadītājs **Aldis Adamovičs**.

Preiļu novads palika bez elektrības sestdienas naktī, un, kā teica A. Adamovičs, pašvaldība sadarbībā ar «Sadales tīklu», Zemessardzi, Daugavpils pilsētas pašvaldību atrada ģeneratorus kritiskajai ūdensapgādes saimniecības infrastruktūrai (sūkņu stacijām utt.) un AS «Preiļu siers», vēlāk arī vienai Preiļu degvielas uzpildes stacijai pēc viņu lūguma. Tāpat ar elektrību tika apgādāti sociālās aprūpes centri un Preiļu slimnīca.

Svētdien tika sasaukta civilās aizsardzības komisija, kur pašvaldības un valsts dienesti vienojās par komunikācijas un seku likvidēšanas pasākumiem. Preiļu pašvaldības ēka kļuva par mobilo ierīču uzlādes punktu, pakāpeniski uzlādes punktus izveidoja arī pagastos. Pagastu pārvaldniekiem un pašvaldības policijai tika uzdots informēt iedzīvotājus Preiļos un pagastos – ar skaļruniem, mutiski un uz paziņojumu dēļiem, jo svētdienā bija pazuduši mobīlie sakari. Aldis Adamovičs piekrita iedzīvotāju pārmetumam, ka ne visi pārvaldnieki bija apzinājušies situācijas kritiskumu, taču viņš uzskata, ka pašvaldība darīja visu iespējamo, lai elektrības, mobilo sakaru un citas problēmas risinātos ātrāk.

««Sadales tīkls» sola, ka elektrību visā Preiļu novadā atjaunos 28. augustā. Kāpēc viss notiek tik lēni? «Sadales tīklam» trūkst elektrību, un es piekritu, ka valsts pakalpojumu centralizācija nav efektīva. Tas attiecas arī uz bankām – bankomāti nestrādāja, tikmēr daži veikali strādāja, ņemot par precī skaidru naudu. Kāpēc mēs neesam vētrai gatavi? Lai stātos pretī krīzei, jānodrošina mobīlie sakari, degvielas pieejamība, tāpat mums visiem jābūt šai 72 h somai (man pašam tā ir tikai daļēji sagatavota), un vēl – ir jāpiepērk ģeneratori uzņēmumiem un pašvaldībām, kā arī «Sadales tīklam»,» atzina priekšsēdētājs.

Vaicāts, kā, būdams Latgales plānošanas reģiona Attīstības padomes priekšsēdētājs, ir centies paātrināt vētras seku novēršanu, viņš pastāstīja, ka svētdien, sazinoties ar Latgales pašvaldību vadītājiem, apzinājis situāciju, vēlāk par to informējis ministrus, tāpat arī Krīzes vadības centru. Viņš arī uzskata, ka pašvaldību vadītāji bija tomēr jāuzaicina uz Ministru kabineta krīzes vadības sēdi.

Kāda ir vētras mācība?

Pašvaldībās jāveido noturības punkti, kur krīzes situācijās iedzīvotāji varētu saņemt informāciju un ūdeni, uzlādēt mobīlās iekārtas vai ziemā, ja nav elektrības un nedarbojas apkure, vienkārši atnākt sasildīties. To nolēma Ministru kabineta krīzes vadības sēdē šajā pirmdienā, 24. augustā.

Tāpat jāizstrādā rīcības algoritmi, kā rīkoties pasākumu organizatoriem, ja šūnu apraidē izsludina brīdinājumu, un kā sazināties dienestiem, lai tie varētu rīkoties operatīvi.

Ministru kabinets mainīs normatīvos aktus, lai mobilo sakaru lietotājs, pazūdot šiem sakariem, varētu izmantot cita operatora sakarus.

Kāpēc daudzie mājasdarbi netika izdarīti līdz šim, ja mums kopš 2022. gada ir kara Ukrainā pieredze? Amatpersonas preses konferencē teica: «Tas prasa laiku un naudu.» Četrus gadus runājam par ukraiņu pieredzi, bet Latvijā «šis vezums», ko sauc par rīcību krīzes apstākļos, kustas lēnāk par gliemezi.

Labi ir tas, ka Arvis Zīle atgādināja – palīdzēt iedzīvotājiem, kuri palikuši bez sakariem, elektrības utt., primāri ir pašvaldību atbildība, jo tās pazīst katru cilvēku.

Tikmēr Māris Kučinskis, ikdienā finanšu ministrs, bet tobrīd aizvietoja ministru prezidentu, jo premjers devās uz Ukrainu, visu dienestu darbu vētras laikā novērtēja ar sešām ballēm no desmit. Viņš solīja, ka līdz 15. septembrim tiks izstrādāti priekšlikumi, kā viņš pats uzsvera, «labākai gatavībai krīzēm».